

KÖNYVISMERET HÁZIDOLGOZAT

Berki Feríz *Az orthodox kereszténység és Timkó Imre Keleti kereszténység, keleti egyházak* című könyvének összehasonlító elemzése

Készítette: Koncz Veronika
Konzulens: Buda Attila
PPKE Kiadói szerkesztő I. évfolyam
Budapest, 2007. június 6.

Könyvek

TIMKÓ Imre: *Keleti kereszténység, keleti egyházak*. Bp., 1971, Szent István Társulat.

BERKI Feriz (szerk.): *Az orthodox kereszténység*. Bp., 1975, Magyar Orthodox Adminisztratúra. (További szerzők: Patacsi Gábor, Berki Zoárd Illés, Pikó Mózes, Imrényi Tibor, Popovits István.)

A továbbiakban a *Keleti kereszténység, keleti egyházak* című könyvet KK, *Az orthodox kereszténység* című munkát pedig OK rövidítéssel jelölöm.

Szerzők

Timkó Imre a Hajdúdorogi Egyházmegye püspöke volt 1975-1988 között. Berki Feriz közvetlenül a második világháború befejezése után a budapesti görög ortodox gyülekezet lelkésze lett, majd később az egész Magyar Orthodox Egyházmegye vezetője.

A két könyv hasonlóságai, különbségei

A bevezetők

A két könyv közti különbség már első ránézésre is szembeszökik. Terjedelmük is más. Timkó Imre könyve terjedelmesebb, mintegy száz oldallal több, mint a Berki Feriz által szerkesztett mű. Ha belelapozunk a két könyv előszavába szintén a fentihez hasonló terjedelmi arányt találjuk. Az OK bevezető oldalai nem is előszóval, hanem *Előszó helyett* címmel kezdődik. Ebből is kitűnik, hogy ez utóbbi, miközben tárgya hiányt pótló és gondosan megszerkesztett könyv, mégis inkább a kevésbé tudományos utat választja. Az OK ezen kívül az *Alexij, Moszkva és egész Oroszország Patriarchája áldott emlékének* szóló ajánlással indul. A mű ilyen alaphanggal máris bensőségesebb világba kalauzolja az olvasót.

A két bevezető célja nagyjából megegyezik. Mindkét könyv arra törekszik, hogy a keleti kereszténységet, azon belül a hazánkban is jelenlévő keleti keresztény egyházakat bemutassa, fogalmaikat tisztázza a magyar olvasóközönség előtt, akiknek többsége várhatóan e témában laikus. A KK előszava az egymástól elszakadt, keleti és nyugati keresztény egyház közti megbékélést hangsúlyozza. Az író könyvének életre hívójaként a megbékélés vágyát jelöli meg. Az OK az átfogó tájékoztatás mellett az ortodox egyházzal kapcsolatos félreértéseket és tévedéseket kívánja eloszlatni. Fő feladatát tehát ebben látja.

Fogalmak tisztázása

Mindkét mű a címében szereplő legfontosabb fogalom tisztázásával indít. A KK írója körüljárja a keleti kereszténység fogalmát, az OK az ortodoxia és a vele azonos fogalmat jelölő pravoszlav kifejezést magyarázza meg.

Tematika

A tematika és annak felépítése ezek után hasonló a két könyvben. Mindkét mű a kiinduló történelmi háttér felvázolásával kezdődik. A KK ugyanakkor sokkal bővebben, egy szakavatott történész aprólékosságával teszi mindezt. Kezdve a Római Birodalom feloszlásától, a keleti és nyugati egyházrészek bemutatásán át, a keleti rítus, szellemiség, hagyomány, teológia, keleti egyházak elnevezéséig. Majd mindez folytatódik az egyházszakadás történeti, kulturális és teológiai okainak bemutatásával. Sorra veszi azokat a keleti egyházakat is, amelyek téves tanítások során váltak külön (arianizmus, nesztorianizmus, monofozitizmus). Ezek után ténylegesen rátér a bizánci szertartású ortodox és egyesült egyházak történetének taglalására. Mindezt népcsoportok szerint teszi. Ezt követi a keleti szertartású kereszténység magyarországi története.

Az OK is foglalkozik a történelmi háttér felrajzolásával egyetemes és hazai szempontok szerint egyaránt. De a könyvnek csupán az egynegyedét teszi ki ez a téma. A történelmi tabló vázolása után a *Kánoni berendezkedésünk* és a *Hittanításunk* című fejezet kivételével a könyv a keleti kereszténység mindennapjaiba viszi az olvasót. A világban való mai helyzet kérdésével, a szórványok problematikájával is foglalkozik. De ezeken kívül megismerteti a tájékozódni kívánót az istentisztelet lényeges pilléreivel, tárgyaival, a papi személyek ruházatával, az egyházi művészettel, festészettel, költészettel, lelkeséggel, szerzetességgel. Ezeken kívül a könyv az ortodox egyház ökumenizmusról vallott nézeteit is taglalja. Mindezekből látható, hogy az OK, ha a görög terminussal élhetek, inkább a praxisz oldaláról, míg a KK jelentős mértékben a theória felől közelíti meg témáját.

Illusztrációk

Utóbbi állításomat az illusztrációk is alátámasztják. A KK illusztrációi tizenhárom fekete-fehér rajz, tizenhárom térkép. Az OK ezzel szemben számos fényképet és rajzot közöl. A fényképeken templomok, kolostorok és ikonok láthatók, fényes műnyomópapíron. A rajzok a papi ruházat bemutatását szolgálják kettő kivételével. Az egyik a Hagia Sofia keresztmetszetét és alaprajzát ábrázolja, a másik egy templombelső, magát a liturgikus teret. A templomokat, kolostorokat és ikonokat ábrázoló fényképek közt vannak külföldi és hazai fotók is: Zagorszktól a miskolci templombelsőig, orosz ikonoktól a magyar szent koronán található bizánci stílusú ábrázolásig széles a paletta.

Észrevételemet, amely szerint az OK inkább a lélek megszólítására fekteti a hangsúlyt az is alátámasztja, hogy a könyv végére imádságot helyezett a szerkesztő, Nagy Szent Vazul liturgiájának anaforájából.

A két könyv felépítése

A két könyv felépítése hasonló. Mindkét könyv egyfajta bevezetővel indul. Fejezetek, középre zárt fő-és alcímek tagolják a szöveget. A történelmi háttér felvázolása után térnek rá a szerzők a téma egyetemes szintű taglalására. Ezt követik mindkét mű esetében a magyarországi vonatkozások. Az OK a téma befejezése után közli a bibliográfiát, a tartalomjegyzéket magyarul majd angol és orosz nyelven, majd a képjegyzéket. Az KK a téma befejezése után a felhasznált irodalmat, név-és tárgymutatót, végjegyzeteket közöl, ill. a térképanyagok és statisztikai adatok forrásait, az általános irodalmat, irodalmi utalásokat és jegyzeteket, név- és tárgymutatót, majd végül angol és orosz nyelvű utószót.

Zárógondolat

A Berki Feríz által szerkesztett könyv inkább szól a laikusoknak. Tömörebb, több az illusztráció benne. Timkó Imre műve pedig inkább azokat szólítja meg, akik szívesen elmerengenek az ok-okozati összefüggéseken és a történelem nagy miértjein. Hozzám, mint olvasóhoz mindkét mű közel áll. De az időhiánnyal küzdők táborába besodródva a Berki Feríz által szerkesztett könyvet olvasnám el.